

Wat is zo typisch voor de Almeerse natuur?

Het ecologisch

Wat voor natuur past bij de nieuwe stadsdelen?

masterplan

Hoe betrekken we bewoners bij de natuur in de stad?

juni 2006

eboesewinkel@almere.nl

Wilt u reageren?

www.almere.nl/stadsnatuur

Meer informatie?

Gemeente Almere

Inhoudsopgave

Voorwoord

Het ontstaan van het ecologisch masterplan

De aanloop	7
De onderzoeksfase	7
De visiefase	7
De beleidsfase	8

Het succes van het ecologisch masterplan

Uitgangspunt 1	11
Uitgangspunt 2	11
Uitgangspunt 3	12
Uitgangspunt 4	12
Uitgangspunt 5	12
Uitgangspunt 6	13
Uitgangspunt 7	14
Uitgangspunt 8	14
Conclusie	15
Vervoltraject	14

Colofon

14

Voorwoord

Blauw en groen: het goud van Almere

Beste lezer,

Almere staat bekend als blauwe en groene stad. Dat willen we niet alleen zo houden, maar ook beter benutten. Onder meer door de betekenis van groen en blauw als leefgebied van vele planten en dieren te versterken.

Daarvoor was een visie nodig. Die is nu klaar, in de vorm van een Ecologisch Masterplan. Met veel genoegen presenteer ik u hierbij het verslag van de totstandkoming ervan in de afgelopen jaren.

We zijn begonnen met het inventariseren en aanvullen van alle kennis over de natuur in Almere. Daarbij hebben we als gemeente nauw samengewerkt met natuur- en milieuorganisaties, bewonersorganisaties en individuele burgers. Samen hebben we onderzoek verricht naar de ecologische structuur en biodiversiteit, maar ook naar betrokkenheid van bewoners bij de natuur in de stad.

Deze ontdekkingsstocht heeft uiteindelijk geleid tot acht uitgangspunten voor de toekomst. Zij geven concreet aan hoe we Almere als natuurstad kunnen versterken. Waardoor de stad zich voor plant en dier, maar ook voor de mens kan ontwikkelen tot een bijzonder prettig leefgebied.

De uitgangspunten zijn vervolgens opgenomen in het bestuurlijk programma Almere Blauwgroene Stad, waarmee we vanuit een brede samenhang van maatregelen de blauwgroene kwaliteiten van de stad voor de toekomst willen borgen.

Ik wens u veel plezier bij het lezen van dit boekje!

Met vriendelijke groet,

*Ward de Meulemeester,
Manager programma Almere Blauwgroene Stad*

Het ontstaan van het ecologisch masterplan

De aanloop

De portefeuillehouder Groen Water Natuur, wethouder Heleen Visser, is haar bestuursperiode begonnen met een vurig pleidooi voor een ecologisch masterplan. Uiteindelijk is dit in het Raadsprogramma en Collegeprogramma 2002 – 2006 opgenomen. Het opstellen en uitvoeren van het ecologisch masterplan is in 3 fases gebeurd.

De onderzoeksfase

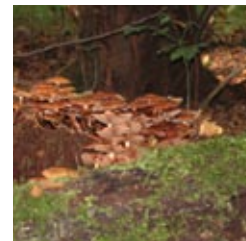
In de eerste fase, de onderzoeksfase, is samen met bewoners, natuurorganisaties en ambtenaren veel actuele kennis over de natuur in Almere naar boven gebracht. Het eindproduct van deze fase, 'bevindingen uit de onderzoeksfase' mei 2004, is in de voorzomer van 2004 ter kennisname aan het college en de raad gepresenteerd.

De visiefase

Tijdens de tweede fase, de visiefase, is in samenspraak met natuurorganisaties, bewoners en politiek 'de visie op de natuur van Almere' geformuleerd. In de raadsvergadering van 2 juni 2005 is de visie vastgesteld. In de visie zijn acht uitgangspunten benoemd die borg staan voor een effectieve en functionele ontwikkeling van de natuur van Almere, als onderdeel van de leefbare stad. Deze uitgangspunten zijn:

1. De aan water en moeras gebonden natuur wordt in oppervlak vergroot en in kwaliteit versterkt. Hiermee wordt de rol van deze natuur als boegbeeld van het Almeerse groen en water versterkt.
2. De kwaliteit van het bestaande blauw en groen wordt beter afgestemd op de ontwikkelingen van de stad en de wensen van haar bewoners. Voor toekomstige uitbreidingsgebieden wordt de blauwgroene ontwikkeling tijdig en gelijkwaardig aan nieuwe rode ontwikkelingen gekoppeld.

3. Het blauwgroene casco wordt aangevuld met de drie ontbrekende schakels, zodat het een functionele ecologische structuur wordt.
4. De brongebieden voor de natuur in de stad worden kwalitatief versterkt en planologisch veilig gesteld om de aanwezigheid van soorten in de stad te bevorderen.
5. Op het niveau van de stadsdelen wordt een raamwerk van leefgebieden gerealiseerd om de biodiversiteit van het openbaar groen te vergroten.
6. Door in te zetten op het omvormen van regulier beheer naar gedifferentieerd beheer wordt de natuurkwaliteit van het openbaar groen vergroot.
7. Initiatieven van bewoners om mee te doen aan het beheer van de directe woonomgeving, worden gefaciliteerd en gestimuleerd om differentiatie van het openbaar groen te bevorderen.
8. De betrokkenheid van alle leeftijdsgroepen bij de natuur van Almere wordt bevorderd.

De beleidsfase

Het doel van de derde fase, de beleidsfase, is om te bewerkstelligen dat met name het denken over natuur een vanzelfsprekend onderdeel van planprocessen wordt. Dit wordt niet bereikt door het opstellen van een sectoraal beleidsdocument, maar door het ondernemen van diverse acties en beïnvloedingsmechanismen (zoals interventies, initiatieven etc.)

In de derde fase zijn de uitgangspunten uitgewerkt. De uitwerking is geen opsomming van beperkende regels en dwingende voorschriften, de manier waarop milieubeleid over het algemeen wordt ingevuld. Er is gezocht naar het creëren van de discussieruimte. Die discussieruimte wordt gerealiseerd door per uitgangspunt op hoofdlijnen te benoemen wat vanuit de natuur gezien wel en wat niet de inzet is voor de discussie. Het resultaat is een instrument waarmee in een projectmatige omgeving gemotiveerd de inbreng voor de natuur geregeld is.

In het afgelopen jaar is deze werkwijze toegepast. In het vervolg van dit boekje wordt verslag gedaan van de resultaten van de werkwijze en wordt aangegeven welke acties komend jaar ondernomen worden om nadere invulling te geven aan de uitgangspunten.

Aanvankelijk was het de bedoeling van het college om de acht uitgangspunten voor de natuur in Almere uit te werken in een kaderplan. Omdat een groot deel van de uitgangspunten inmiddels al wordt uitgewerkt via projecten van het programma Almere Blauwgroene Stad, heeft het college besloten de uitwerking en bewaking van de voortgang van alle uitgangspunten in het programma onder te brengen. Een kaderplan wordt hiermee overbodig. In dit boekje wordt de stand van zaken met betrekking tot de uitvoer van de verschillende uitgangspunten beschreven.

Het succes van het ecologisch masterplan

Tijdens de voortgang van het ecologisch masterplan zijn er op diverse plekken in de gemeentelijke organisatie en erbuiten initiatieven gestart, die een directe relatie hebben met het ecologisch masterplan. Soms was het ecologisch masterplan de aanleiding om het initiatief te starten. In andere gevallen leverde het ecologisch masterplan ondersteuning voor reeds ingeslagen wegen of was het de aanjager die reeds sluimerende denkbeelden deed ontpoppen. Hieronder geven we per uitgangspunt aan welke initiatieven in 2005 zijn gestart.

Uitgangspunt 1

De aan water en moeras gebonden natuur wordt in oppervlak vergroot en in kwaliteit versterkt. Hiermee wordt de rol van deze natuur als boegbeeld van het Almeerse groen en water versterkt.

Verkenning IJmeer

Het achtergronddocument ecologie en water (januari 2006) beschrijft de ambities van Almere voor het IJmeer/Markermeer gericht op het versterken van de aan water en moeras gebonden natuur. De ecologische ambitie wordt op drie schaalniveaus ingezet. Hoe groter de stedelijke ontwikkeling des te groter de ecologische inzet (zie bijlage 1 op de cd).

In 2005 is een achtergronddocument opgesteld waarin de kansen voor aan moeras gekoppelde natuur worden benoemd. Lees voor meer informatie het achtergronddocument Moerasnatuur (bijlage 2 op de cd).

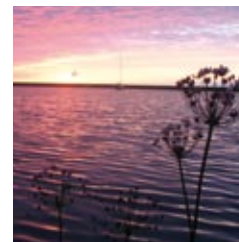
Uitgangspunt 2

De kwaliteit van het bestaande blauw en groen wordt beter afgestemd op de ontwikkelingen van de stad en de wensen van haar bewoners.

Voor toekomstige uitbreidingsgebieden wordt de blauwgroene ontwikkeling tijdig en gelijkwaardig aan nieuwe rode ontwikkelingen gekoppeld.

Verkenning IJmeer

De manier waarop in de afgelopen twee jaar in de verkenning IJmeer gewerkt is aan de opgave voor verstedelijking met respect voor de bestaande kwaliteiten van het gebied, is een goed voorbeeld van een uitwerking van de integrale opgave voor verstedelijking. Soortgelijke processen zijn noodzakelijk om Almere Pampus binnendijs en de oostelijke uitbreiding van Almere (Spiegelhout) binnen de kaders van de natuurwetgeving te kunnen realiseren.

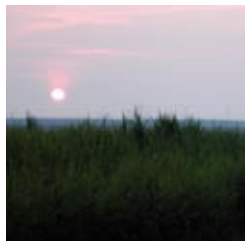
De Groen Blauw Rood -Balans

Tijdens de raadsbehandeling van 'de Visie op de natuur van Almere' is er intensief gediscussieerd rond het tweede uitgangspunt; de gemeenteraad heeft haar zorg uitgesproken over het groen dat langzaam wordt 'opgegeten' door rode ontwikkelingen. Door de wethouder is toegezegd dat:

- In het Kaderplan geborgd wordt hoe omgegaan wordt met de rode ontwikkelingen in het groen,
- Financiële kaders gegeven worden voor rode-, groene- en blauwe ontwikkelingen in het groen, Deze twee toezeggingen gaan veel verder dan de ecologie van Almere. Immers het gaat om de garantie dat het groen en blauw in Almere als integrale kwaliteit voor de stad behouden blijft. Die kwaliteit bestaat zowel uit recreatie, landschap, natuur, waterhuishouding, waterkwaliteit, beheer enz. Deze toezeggingen zijn opgepakt door het programma Almere Blauwgroene Stad (programma ABS) en worden apart aan de raad voorgelegd.

Voor het omgaan met rode ontwikkelingen in het groen is in 2005 een project gestart. Besloten is tot het expliciet transparant maken van de invloed op de GBR-balans bij bestuurlijke besluitvorming van ruimtelijke projecten in combinatie met het jaarlijks opnemen van (verschuivingen in) de GBR balans in de programmamonitor.

Voor de explicitering bij de bestuurlijke besluitvorming van de GBR-balans krijgt de programmamanager Almere Blauwgroene Stad de bevoegdheid voor aanbieding van de college- en raadsvoorstellen dit onderdeel te toetsen.

Uitgangspunt 3

Het blauwgroene casco wordt aangevuld met de drie ontbrekende schakels, zodat het één functionele ecologische structuur wordt.

De Ecozone Pampus

Voor de Ecozone Pampus, de schakel tussen de Ecozone Poort en de Kwelzone bij Noorderplassen West, is in 2005 gestart met de planontwikkeling. Het streven is dat in 2006 de eerste concrete resultaten in het veld zichtbaar zijn. Dit project wordt onder andere samen met het Waterschap Zuiderzeeland en Stichting Flevolandschap uitgevoerd. Onderdeel van de planvorming is de zorgvuldige afstemming met de stedelijke ontwikkeling in Almere Pampus. Het toekomstige beheer van de zone wordt eveneens uitgewerkt.

Voor de andere twee ecozones 'de Steiger' en 'Buitenhout' zijn plannen van aanpak opgesteld. Doel is om deze zones achtereenvolgens in periodes van drie jaar uit te voeren. In de bijlage zijn beide plannen van aanpak opgenomen (bijlagen 3 en 4 op de cd).

Uitgangspunt 4

De brongebieden voor de natuur in de stad worden kwalitatief versterkt en planologisch veilig gesteld om de aanwezigheid van soorten in de stad te bevorderen.

Voor dit uitgangspunt zijn in 2005 geen concrete acties gestart, wel is er een achtergronddocument opgesteld waarin het begrip gedefinieerd wordt (bijlage 5 op de cd).

Uitgangspunt 5

Op het niveau van de stadsdelen wordt een raamwerk aan leefgebieden gerealiseerd, met als doel de biodiversiteit van het openbaar groen te vergroten.

De Groenbeheervisie

De gemeente is in 2005 gestart met het opstellen van een Groenbeheervisie. Binnen de Groenbeheervisie worden met stadsdeelmanagers concreet afspraken gemaakt over de plaats en realisatiestrategie van dit raamwerk.

Aanleiding voor het opstellen van de Groenbeheervisie is de behoefte aan meer variatie aan groen in Almere. Na 30 jaar bouwen aan Almere is het hoog tijd om het openbaar groen kritisch onder de loep te nemen. Almere heeft veel van hetzelfde. Daarnaast staat het gebruik door bewoners steeds meer centraal. Inwoners stellen andere eisen aan de verschijningsvorm, de netheid en de daadwerkelijk gebruiksmogelijkheden van het groen. Het beheer vindt anno 2005 plaats vanuit beschikbare financiën en te weinig op basis van kwaliteit, variëteit en gebruik.

Doel van de Groenbeheervisie is “Almere te voorzien van een groen en blauw raamwerk waarmee de bewoners tevreden zijn, zowel qua gebruik als qua beleving. Een raamwerk dat tevens veel ruimte geeft voor natuur in de stad en een verbinding legt tussen de stad en zijn omgeving. De kosten daarvan moeten

beheersbaar zijn.” De criteria die bij de aanbesteding van het bestek voor het Dagelijks Verzorgend Onderhoud worden gehanteerd vormen een belangrijk instrument voor het groenbeheer.

Uitgangspunt 6

Door in te zetten op het omvormen van regulier beheer naar gedifferentieerd beheer wordt de natuurkwaliteit van het openbaar groen vergroot.

Kansen in het Dagelijks Verzorgend Onderhoud (DVO)

De eerste stap in de Groenbeheervisie is gezet door het vertalen van het ecologisch masterplan naar maatregelen die in het nieuwe aan te besteden DVO-bestek zijn opgenomen. In samenspraak met de stadsdeelkantoren is in het voorjaar van 2005 een groslijst gemaakt waarop staat waar de gemeente over kan gaan op ecologisch beheer van het openbaar groen. Hierdoor doet de gemeente in 2006 in alle stadsdelen aan meer ecologisch onderhoud. Het openbaar groen wordt natuurlijker en kleurrijker en er wordt een meer gevarieerd beheer gepleegd. De groslijst is in de bijlage opgenomen (bijlage 6 op de cd).

Uitgangspunt 7

Initiatieven van bewoners om mee te doen aan het beheer van de directe woonomgeving, worden gefaciliteerd en gestimuleerd om differentiatie van het openbaar groen te bevorderen.

Bewonersparticipatie onder begeleiding van Stichting Landschapsbeheer

De gemeente Almere wil graag bewoners betrekken bij het beheer van de openbare ruimte. Hiervoor zijn afspraken gemaakt met Stichting Landschapsbeheer Flevoland. Zij fungeert als professionele intermediair en vormt daarmee de continue factor. In het document 'het groene stadsleven' worden de resultaten van 2005 beschreven (zie bijlage 7 op de cd).

Uitgangspunt 8

De betrokkenheid van alle leeftijdsgroepen bij de natuur van Almere wordt bevorderd.

De gemeente werkt aan een Koersdocument Natuur & Milieu Educatie (NME). Dit document beschrijft de rol die het NME-centrum het Eksternest wil vervullen voor het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid bij de natuur en het versterken van de verbinding van de inwoners van Almere met hun leefomgeving. Tevens beschrijft het document de organisatievorm voor natuur- en milieueducatie in Almere. Het Koersdocument heeft haar eigen besluitvormingstraject.

Conclusie

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat voor zes van de acht uitgangspunten in 2005 initiatieven zijn gestart die tot een concrete uitwerking zullen leiden. Sommige van de initiatieven zijn stadsbreed. Andere hebben betrekking op de bestaande stad. Met name de implementatie in de nieuwe stad ontbreekt nog.

Vervolgtraject

Voor de lopende initiatieven wordt in 2006 de voortgang bewaakt en waar nodig ecologische expertise ingezet.

De implementatie van de uitgangspunten naar de nieuwe stad wordt in 2006 opgepakt. Hiertoe voert de programmamanager gesprekken met de gebiedsmanagers van Almere Poort, Almere Hout en de programmamanager van de Almeerse Opgave.

Bewaking van de voortgang zowel van de lopende initiatieven als van de verdere implementatie van het ecologisch masterplan wordt via het programma Almere Blauwgroene Stad gewaarborgd.

Terugkoppeling naar het college en de raad vindt via het programma ABS plaats. In het jaarboek wordt aangegeven wat de stand van zaken is van de uitgangspunten van het ecologisch masterplan.

Colofon

April 2006

Auteur: IJsbrand Zwart en Elke Boesewinkel
Eindredactie: afdeling Communicatie
gemeente Almere

Vormgeving: Visual, gemeente Almere

Drukwerk: Broese & Peereboom

Fotografie: Ria van Dijk, Ton Eggenhuizen,
Irene Hoff, Hester Kersten,
Filip Pliakis, Gerda Roelofs,
Hesper Schutte, Hans Vosman

Kaart: Gijs van Veenendaal

Gemeente Almere
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Postbus 200
1300 AE Almere

Gemeente Almere

